

คุณธรรมที่สามเผยแผ่ธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร

The Deepening on virtues that Lux Mundi's Seminarians Receive by Participating in the Liturgy of the Hours.

รัฐพล งามอัสมา

* ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทววิทยาจริยธรรม คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ดร.ออกัสติน สุกีโย ปีโตโย, เอส.เจ.

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ดร.สุรัชย์ ชุ่มศรีพันธุ์

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

บาทหลวง ผศ.ดร.ชาติชาย พงษ์ศิริ

* คณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

ผศ.ดร.ลัดดาวรรณ ประสูตร์แสงจันทร์

* คณะศาสนศาสตร์ วิทยาลัยแสงธรรม

Rattapon Ngamautcha

* Master of Arts in Moral Theology Program, Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Dr.Agustinus Sugiyo Pitoyo, S.J.

* Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Dr.Surachai Chumsriphun

* Faculty of Theology, Saengtham College.

Rev.Asst.Prof.Dr.Chartchai Phongsiri

* Faculty of Humanities, Saengtham College.

Asst.Prof.Dr.Laddawan Prasootsaengchan

* Faculty of Theology, Saengtham College.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 26 มิถุนายน 2567

* แก้ไข 2 กันยายน 2567

* ตอรับบทความ 16 กันยายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร และ 2) ผลการนำคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามมติดการอบรม 4 ด้าน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สามเณรแสงธรรม ชั้นปีที่ 1-7 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร คือ คุณธรรมความเชื่อ ความหวัง และความรัก เป็นคุณธรรมที่สามเณรได้รับทีละเล็กทีละน้อย และได้ซึมซับลงไปในชีวิตของสามเณรทำให้ได้เติบโตในชีวิตที่มีความเชื่อและความสนิทสัมพันธ์กับพระเจ้าในทุกๆ วัน มีความรักในพระเป็นเจ้าผู้ทรงมอบความเชื่อให้กับสามเณร และพร้อมเดินต่อไปด้วยความหวังว่าพระเจ้าจะอยู่เคียงข้างเสมอในการดำเนินชีวิตตามกระแสเรียก และพระองค์จะเสด็จมาอีกครั้งหนึ่ง การเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรทำให้สามเณรได้รู้จักรักผู้อื่น และมีความเป็นหนึ่งเดียวกันในพระศาสนจักรผ่านทาง การสวดภาวนา และเป็นการแสดงออกของความเชื่อ ความหวัง และความรักเราต่อพระเจ้าในรูปแบบหนึ่งอีกด้วย

สำหรับคุณธรรมอื่นที่สามเณรได้รับจากการร่วมพิธีกรรมทำวัตร คือ คุณธรรมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสุภาพถ่อมตน ความรอบคอบ ความยุติธรรม การรู้จักประมาณตน และความเสมอต้นเสมอปลายเหล่านี้ ล้วนมีส่วนช่วยให้สามเณรได้พัฒนาชีวิตในการฝึกฝนตนเองในด้านมิติต่างๆ ทั้งด้านความเป็นมนุษย์ ด้านชีวิตจิต ด้านสติปัญญา และด้านงานอภิบาล เพื่อเตรียมตัวเป็นบาทหลวงที่ดีในอนาคต

2. ผลการนำคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามมิตการอบรม 4 ด้าน ได้แก่

2.1 มิติด้านความเป็นมนุษย์ สามเณรสามารถนำคุณธรรมที่ได้รับมาใช้ในการดำเนินชีวิตในด้านมิติการเป็นมนุษย์ คือ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและในหน้าที่ต่างๆ ดีขึ้น สามเณรได้ฝึกฝนให้รู้จักควบคุมตนเอง ควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนได้ดีมากขึ้น ความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีวุฒิภาวะในการจัดการเวลาส่วนตัว พัฒนาบุคลิกภาพ เสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในชีวิตหมู่คณะ สร้างระเบียบวินัยให้กับตนเอง มีความซื่อสัตย์ ต่อนหน้าที่การงาน ซื่อสัตย์ต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนพี่น้อง และมีความสุขภาพต่อพระเจ้า สุขภาพต่อผู้ให้การอบรมและสุขภาพต่อเพื่อนพี่น้องอีกด้วย

2.2 มิติด้านชีวิตจิต สามเณรนำคุณธรรมที่ได้รับมาส่งเสริมด้านชีวิตจิต ด้วยการมีความสนิทสัมพันธ์กับพระเจ้ายิ่งขึ้นโดยเฉพาะการสวดส่วนตัว การมีความสนิทสัมพันธ์กับพระเจ้า ผ่านทางการรำพึงไตร่ตรองในบทสวดต่างๆ ในพิธีกรรมทำวัตรจะช่วยให้ชีวิตสามเณรได้สนิทกับพระเจ้า

2.3 มิติด้านสติปัญญา สามเณรได้นำคุณธรรมที่ได้รับมาใช้ในการเรื่องของการใช้เหตุผลและผลการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองมากขึ้น รู้จักคิดวิเคราะห์แยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ทำให้มีมโนธรรมที่เที่ยงตรงในตนเอง ไม่ปล่อยตนเองไปตามอารมณ์ความรู้สึก ให้ความเชื่อ นำมาสู่ภาคปฏิบัติ

2.4 มิติด้านการอภิบาล สามเณรได้นำคุณธรรมที่ได้รับมาใช้ในการภาวนาเพื่อผู้อื่น อุทิศตนเพื่อผู้อื่น มีความรักต่อผู้อื่น รักและรับใช้อุทิศตน เสียสละตนเองเพื่อผู้อื่นได้มากขึ้น การร่วมพิธีกรรมทำวัตร ช่วยให้สามเณรได้สละตนเองเพื่อเป็นเครื่องมือในการสวดภาวนาเพื่อสัตบุรุษ เป็นเครื่องหมายภายนอกที่แสดงถึงชีวิตภาวนาภายในของสามเณรที่เกิดผลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: คุณธรรม; พิธีกรรมทำวัตร; สามเณร

Abstract

This research is qualitative research. The objectives are to study 1) The deepening on virtues that Lux Mundi Seminarians gain from participating in the Divine Liturgy and 2) The impact of applying the deepening on virtues that Lux Mundi Seminarians gain from participating in the Divine Liturgy is to be used as the main way of life according to four training dimensions. The following is a representative sampling of the research data: 1) A total of 34 Lux mundi seminarians from year 1 to year 7 in the academic year 2021 are selected by simple random sampling. Semi-structured interviews are employed to collect data. The research uses descriptive statistics to conduct research analysis by using the personal data analysis of the providers, showing frequency and percentage.

The result of this research reveals:

1. The deepening on virtues that Lux Mundi seminarians by participating in the divine liturgy are faith, hope, and love. These virtues are gradually acquired and absorbed into seminarians' lives, allowing them to grow in faith and intimacy with God in a daily life, having faith in the God who has given them faith and being prepared to go on with hope that God will always be by side with them to live this vocation. Participating in the divine liturgy allows seminarians learning to love others and having unity in the Church through prayer. And it is an expression of our faith, hope, and love for God in some form as well.

The other virtues that seminarians receive from participating in the divine liturgy are morality and honesty, responsibility, modesty, prudence, justice, moderation, and consistency. All of these assist seminarians in developing life of self-cultivated in various dimensions, including humanity, spiritual life, intelligence, and pastoral care, in order to prepare them to be good pastors with the future.

2. The results of applying the deepening on virtues that seminarians have gained from participating in the divine liturgy as the basis for living according to the dimensions of training in four aspects are as follows:

2.1 The result of applying the deepening on virtues that Lux Mundi seminarians received from participating in the divine liturgy is to be used as the basis for living according to human dimensions. The seminarians can apply the virtues that they have received in their lives in the dimension of being human, which is the responsibility of the assigned duties. And in various functions, seminarians have practiced how to control themselves. They are better self-control in emotion and are more mature. Seminarians have the ability to manage their personal time and personality development. Lux Mundi seminary focuses in community life, Self-discipline, responsibility, faithfulness to God and brothers and sisters, be polite to God, formators, and friends.

2.2 For Spiritual dimensions, by participating in divine liturgy. Seminarians are able to promote their spiritual life by having a closer relationship with God, especially through private prayer. Having a close relationship with God through contemplation of the psalms in the divine liturgy will help seminarians live closer to God.

2.3 In the intellectual dimension, seminarians have brought the virtues from participating in the divine liturgy which is the matter of claiming cause and effect. Analytical thinking and increased introspection are required. Learn to think, evaluate, and differentiate things more effectively. To have a clear conscience in one's own mind and allowing oneself to be carried away by his emotions that is not a good idea and allowing faith to lead to action.

2.4 The pastoral dimension, participating in the divine liturgy has been a virtue for seminarians. Sacrifice oneself more for others by praying for them, devoting oneself to them, loving them, and serving them with devotion. Taking part in the rite permits seminarians to offer themselves up in prayer as tool for the faithful. An external sign that depicts a seminarians meditation life is quite beneficial.

Keywords: Virtues
The Liturgy of the Hours
Seminarians

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระศาสนจักรคาทอลิกสากลได้ให้ความสำคัญและคุณค่าของการสวดภาวนาเป็นอย่างมาก จึงได้มีการเรียกร้องให้คริสตชนทุกคนได้สวดภาวนาสรรเสริญพระเจ้าเพื่อชำระจิตใจ ยกจิตใจขึ้นหาพระเจ้า และใกล้ชิดกับพระเจ้ายิ่งขึ้น การภาวนาของคริสตชนนั้นมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการภาวนาในรูปแบบทางการโดยใช้บทสวดภาวนาที่พระศาสนจักรแต่งตั้งขึ้น เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกันของการสวดภาวนาหรือ การสวดภาวนาแบบไม่เป็นทางการหรือที่มาจากใจของคริสตชน

พิธีกรรมทำวัตรหรือการสวดทำวัตร เป็นการสวดภาวนารูปแบบหนึ่งที่พระศาสนจักรเรียกร้องให้คริสตชนทุกคนได้เอาใจใส่และถือว่าเป็นหน้าที่ที่คริสตชนจะละเลยการสวดนี้ไม่ได้ พิธีกรรมทำวัตรเป็นการปฏิบัติตามคำเตือนของบรรดาอัครสาวกอย่างซื่อสัตย์ “ให้อิฐฐานภาวนาอย่างสม่ำเสมอ” และ “ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อถวายเป็นการสรรเสริญแด่พระเจ้า ทำให้เวลากลางวันกลางคืนศักดิ์สิทธิ์” เป็น “การอิฐฐานภาวนาทางการของพระศาสนจักร” ในการอิฐฐานภาวนานี้ บรรดาผู้มีความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นบรรพชิต นักบวชและฆราวาส แสดงบทบาทสมณราชตระกูลของผู้รับศีลล้างบาป เมื่อพระศาสนจักรประกอบพิธีกรรมทำวัตร ‘ตามรูปแบบที่ได้รับรองแล้ว’ (CCC ข้อที่ 1174) (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคริสตศาสนธรรม, 2019)

พิธีกรรมทำวัตรมีเจตนาให้เป็นการอิฐฐานของประชากรทั้งหมดของพระเจ้า ในพิธีกรรมนี้พระคริสตเจ้าเอง “ยังทรงปฏิบัติหน้าที่สมณะต่อไปในพระศาสนจักร” แต่ละคนมีส่วนร่วมในพิธีกรรมนี้ตามบทบาทและสภาพชีวิตเฉพาะของตนในพระศาสนจักรคาทอลิก บรรดาพระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในงานอภิบาล ได้รับเรียกมาเพื่อเอาใจใส่ในการอิฐฐานภาวนา และศาสนบริการเกี่ยวกับพระวาจา บรรดานักพรตชายหญิง ก็ต้องมีส่วนร่วมในพิธีกรรมนี้ ตามพระพรพิเศษการถวายเป็นพระสงฆ์ ส่วนบรรดาฆราวาสก็มีส่วนร่วมในพิธีกรรมนี้เท่าที่สามารถด้วย ตามคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิก ระบุว่า “ผู้อภิบาลสัตบุรุษควรเอาใจใส่ให้ประกอบพิธีกรรมทำวัตรเป็นชั่วโมงสำคัญ โดยมีสัตบุรุษมาร่วมพิธีในวัด เฉพาะอย่างยิ่งการทำวัตรเย็นในวันอาทิตย์และวันสมโภช ควรแนะนำฆราวาสให้ประกอบพิธีกรรมทำวัตรพร้อมกับพระสงฆ์หรือร่วมเป็นกลุ่มหรือเป็นการส่วนตัว” (CCC ข้อที่ 1175) (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคริสตศาสนธรรม, 2019) พิธีกรรมทำวัตรเป็นช่วงเวลาที่มียุคคุณค่าที่สุดของคริสตชนเพราะว่าเป็นการทำให้ช่วงเวลาแต่ละวันศักดิ์สิทธิ์ไป เป็นช่วงเวลาที่เรียกร้องคริสตชนให้สรรเสริญพระเจ้าและรำพึงภาวนาให้ระลึกถึงการประทับ อันเต็มไปด้วยพระเมตตาและความรักของพระเจ้าในท่ามกลาง

พระศาสนจักรของพระองค์ พิธีกรรมทำวัตร ควรจะเป็นการถือปฏิบัติของสมาชิกพระศาสนจักรทั้งหมด แต่กลับถูกมองข้ามไปอย่างน่าเสียดายในหลายศตวรรษที่ผ่านมา เพราะได้ถือว่าเป็นการสวดภาวนาของพระสงฆ์นักบวชเท่านั้น หลายครั้งถูกกลับมองเป็น การภาวนาส่วนตัวต่างคนต่างสวด หรือซ้ำร้ายคือต้องสวดเพราะถูกบังคับให้สวด แต่ถ้าพิจารณาโครงสร้างของพิธีทำวัตรจะเห็นว่าบทสวดดีต่างๆ ก็ดี บทอ่านก็ดี บทเพลง และบทตอบรับก็ดี ตลอดจนบทภาวนาต่างๆ นั้น ถูกคิดและจัดไว้เพื่อการภาวนาสำหรับคนทั่วไปและโดยส่วนรวม เพราะพิธีกรรมทำวัตรเป็นพิธีกรรมของพระศาสนจักร ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกคนควรปฏิบัติและควรทำโดยพร้อมเพรียงกัน

ในปัจจุบันนี้ พระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมทำวัตร โดยเฉพาะสามเณรผู้ที่เตรียมตัวเป็นพระสงฆ์ในอนาคต ผู้มีหน้าที่ในการรับการศึกษาอบรมใน 4 มิติ คือ 1) มิติด้านความเป็นมนุษย์ให้เป็นผู้ใหญ่ มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีสุขภาพแข็งแรง 2) มิติด้านชีวิตจิตให้ได้รับการหล่อเลี้ยง สนธิสัมพันธ์กับพระเจ้า 3) มิติด้านสติปัญญา ให้มีความรู้ทางด้านปรัชญา เทววิทยาและด้านอื่นๆ มีเหตุผล วิเคราะห์ ไตร่ตรอง แยกแยะ และ 4) มิติด้านการอภิบาลและแพร่ธรรม ให้มีความรักจิตตารมณ์ของผู้อภิบาล ครบทั้งสี่มิติแล้ว สิ่งที่ดีว่าเป็นหน้าที่ที่สามเณรทุกคนต้องกระทำคือ การร่วมพิธีทำวัตรตามที่กฎหมาย พระศาสนจักร มาตรา 1174 ว่าด้วยเรื่อง การวักจแด่พระเจ้า ระบุว่า “ถือเป็นข้อบังคับในการสวดทำวัตร ไม่ว่าจะพระสังฆราช พระสงฆ์ สังฆานุกร นักบวช และผู้ที่เตรียมตัวเป็นพระสงฆ์ทุกคน จะต้องถือปฏิบัติในการสวดทำวัตรอย่างสม่ำเสมอ” (คณะกรรมการที่ด้านกฎหมายพระศาสนจักรภายใต้สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2000) สามเณรลัยแสงธรรม จึงได้กำหนดเป็นตารางการทำพิธีกรรมทำวัตรในทุกวัน วันละสามเวลา เพื่อให้สามเณรทุกคนนั้นได้ใกล้ชิดกับพระเป็นเจ้า อันจะช่วยให้สามเณรแสงธรรมเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม มีจิตตารมณ์แห่งการภาวนาด้วยความเชื่อมั่นและเพียรทน ได้สนทนากับพระเจ้า ยืนยันความเชื่อ สรรเสริญ สำนักรู้ถึงพระประสงค์ของพระองค์ ขอบพระคุณพระเจ้าในกิจการต่างๆ และขอโทษสำหรับความอ่อนแอและบาปที่ได้กระทำวอนขอความช่วยเหลือจากพระองค์ และเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมคุณธรรมต่างๆ แก่สามเณรไม่ว่าจะเป็นคุณธรรมความเชื่อ ความหวัง ความรัก ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ฯลฯ เพื่อให้เป็นบุคคลทั้งครบทั้งสี่มิติ เพียบพร้อมไปด้วยชีวิตจิตที่ดี รวมถึงเป็นการภาวนาให้กับพระศาสนจักรและมวลสัตบุรุษอีกด้วย สามเณรทุกคนจึงต้องทำการสวดอย่างตั้งใจเป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะสามเณรที่เข้ารับการศึกษาศาสนาในสามเณรลัยแสงธรรม ซึ่งถือเป็นการอบรมในช่วงสุดท้ายก่อนที่สามเณรจะได้รับการบวชเป็นสังฆานุกรและบวชเป็นพระสงฆ์ต่อไป (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม, 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร
2. เพื่อศึกษาผลการนำคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรม ทำวัตรไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามมติดการอบรม 4 ด้าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

ศึกษาคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรในภาคสวดและผลการนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามมติดการอบรม 4 ด้าน ได้แก่ 1) มิติด้านความเป็นมนุษย์ 2) มิติด้านชีวิตจิต 3) มิติด้านการศึกษา และ 4) มิติด้านอภิบาลและแพร่ธรรม

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สามเณรแสงธรรม ชั้นปีที่ 1-7 ปีการศึกษา 2564 รวม 106 คน
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) สามเณรแสงธรรม ชั้นปีที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7 ชั้นปีละ 5 คน และสามเณร ชั้นปีที่ 5 จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 34 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ สามเณรลัยแสงธรรม ตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณธรรม หมายถึง ความดีงามในจิตใจที่ทำให้บุคคลประพฤติดี ผู้มีคุณธรรมเป็นผู้มีความเคยชินในการประพฤติดีด้วยความรู้สึกลงในทางดีงามในงานวิจัยนี้ คุณธรรม หมายถึง คุณธรรมที่สามเณรได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรภาคสวด ประกอบด้วย 1) คุณธรรมทางเทววิทยา ได้แก่ คุณธรรมความเชื่อ คุณธรรมความหวัง คุณธรรมความรัก และ 2) คุณธรรมอื่นๆ ได้แก่ คุณธรรมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสุภาพถ่อมตน ความรอบคอบ ความยุติธรรม การรู้จักประมาณตน และความเสมอต้นเสมอปลาย

คุณธรรมความเชื่อ หมายถึง เป็นคุณธรรมเกี่ยวกับพระเจ้าที่ทำให้เราเชื่อในพระเจ้า และทุกสิ่ง ที่พระเจ้าตรัสและทรงเปิดเผยให้เรา รู้ และที่พระศาสนจักรเสนอให้เราเชื่อ เพราะพระเจ้าเองทรงเป็นความจริง อาศัยความเชื่อ

คุณธรรมความหวัง หมายถึง เป็นคุณธรรมเกี่ยวกับพระเจ้าที่ช่วยให้เราเฝ้ารอพระอาณาจักรสวรรค์และชีวิตนิรันดร์เป็นความสุขของเรา โดยวางความมั่นใจของเราไว้กับพระสัญญาของพระคริสตเจ้า ไม่ว่างใจในกำลังของเรา แต่วางใจในความช่วยเหลือจากพระพรหรรษาของพระจิตเจ้า

คุณธรรมความรัก หมายถึง เป็นคุณธรรมเกี่ยวกับพระเจ้าที่ช่วยให้เรารักพระเจ้าเหนือสิ่งใด เพราะเห็นแก่พระองค์และรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง เพราะเห็นแก่ความรักของพระเจ้า

คุณธรรมความซื่อสัตย์ หมายถึง ความประพฤติตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ไม่มีความลำเอียง ไม่ทุจริตคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่การงานของตนเอง ปฏิบัติเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

คุณธรรมความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะซึ่งแสดงออกโดยมีความสนใจ เอาใจใส่ ตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียรพยายาม อดทนต่ออุปสรรคใดๆ มีการวางแผนงานอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

คุณธรรมความสุภาพถ่อมตน หมายถึง กิริยามารยาท การพูดจาทักทาย ที่ผู้ปฏิบัติได้แสดงออกมาให้เห็นถึงคุณลักษณะภายในอันดีงาม ได้แก่ การอ่อนน้อมถ่อมตน การพูดคุยด้วยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ไม่มีคำหยาบคายเจ็บปน การรู้จักเสียสละ การให้อภัยผู้อื่น การรู้จักกล่าวคำขอโทษเมื่อกระทำผิด หรือการขอร้องให้ผู้อื่นกระทำตาม

คุณธรรมความรอบคอบ หมายถึง คุณธรรมที่ช่วยจัดหาเหตุผลทางการปฏิบัติไม่รู้จักแยกแยะ ทำความดีที่แท้ในสถานการณ์ต่างๆ และเลือกวิธีที่ถูกต้องเพื่อทำความดีนั้น ความรอบคอบเป็นเหตุผลที่ถูกต้องของกิจการ และไม่นำความรอบคอบไปปะปนกับความกลัว และการตีสองหน้า

คุณธรรมความยุติธรรม หมายถึง คุณธรรมต่อมนุษย์ที่รักเรา เคารพสิทธิของกันและกัน และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ มีความสามัคคี มีสันติภาพ และความดีส่วนรวม

คุณธรรมการรู้จักประมาณตน หมายถึง สิ่งที่ควบคุม และการใช้สิ่งสร้างที่คอยดึงดูดเรา ให้มีความสมดุล ช่วยเสริมเจตนาเข้มแข็ง ควบคุมสัญชาตญาณ ความปรารถนาไว้ในขอบเขต การรู้ประมาณเป็นการจัดระเบียบความต้องการทางประสาทของบุคคลนั้นไปในทางที่ดี หรือแสวงหาแต่ความดี รู้จักแยกแยะว่าอะไรดีอะไรไม่ดี และไม่ดำเนินตามกระแสหรือแรงผลักดันที่ทำให้ทำตามใจของตนเอง

คุณธรรมความเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การรักษาระเบียบวินัยอันพึงปฏิบัติทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยตามหน้าที่ที่บัญญัติเอาไว้เป็นระเบียบของสถานที่หน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของสถาบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่ราชการต่างๆ เป็นต้น

พิธีกรรมทำวัตร หมายถึง การฟังสิ่งที่พระเจ้าตรัส รื้อฟื้นความรอดพ้น สรรเสริญพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ และร่วมงานไถ่บาปมนุษยโลก โดยให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรได้มีจิตตามณ์แห่งการภาวนา ด้วยความเชื่อ มุ่งมั่นและเพียรทน ได้สนทนากับพระเจ้า ยืนยันความเชื่อ สรรเสริญ สำนักรู้ถึงพระประสงค์ของพระองค์ ขอบพระคุณพระเจ้าในกิจการต่างๆ ขอโทษสำหรับความอ่อนแอและบาปที่ได้กระทำ วอนขอความช่วยเหลือจากพระองค์และน้อมรับภารกิจที่พระองค์ทรงมอบให้ พระศาสนจักรกำหนดแนวการปฏิบัติพิธีกรรมทำวัตรในช่วงเวลาต่างๆ คือ 1) ทำวัตรเช้า (Morning Prayer) และทำวัตรเย็น (Evening Prayer) 2) ช่วงเวลา “ทำวัตรภาคบทธาณ” ที่สวดได้ในเวลาใดๆ ของแต่ละวัน 3) ช่วงเวลา “Day time Prayer” ให้เลือกสวดในช่วงชั่วโมงที่สาม-หก-เก้า เพียงช่วงเดียวก็ได้ 4) ทำวัตรค่ำ (Night Prayer) เป็นการภาวนาสุดท้ายของวันโครงสร้างของพิธีกรรมทำวัตรประกอบด้วย 1) สรรเสริญ 2) สดุดี 3) พระวาจา (บทอ่าน/บทรับสั้น) และ 4) ภาวนาเพื่อมวลชน (บทวิงวอน/ภาวนาส่งท้าย)

พิธีกรรมทำวัตรภาคสดุดี หมายถึง การสรรเสริญ ขอบพระคุณพระเจ้า ขอโทษและวอนขอจากพระเจ้า โดยการนำข้อความในพระคัมภีร์โดยเฉพาะในหนังสือเพลงสดุดีมาภาวนา ตามที่พระศาสนจักรกำหนดในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละวัน (บทสดุดีถูกจัดให้สวด 1 รอบ/ 1 เดือน)

มิตีการอบรม 4 ด้าน หมายถึง มิตีการอบรมสามเณรแสงธรรม ของสามเณราลัยแสงธรรม มีทั้งหมด 4 มิตี ประกอบด้วย

มิตีด้านความเป็นมนุษย์ หมายถึง การอบรมสามเณรให้เป็นคนที่มีสุขภาพดี นิสัยดี มีบุคลิกภาพ นิสัยใจคอที่ดี เมื่อบรรดาสามเณรบรรพชาเป็นบาทหลวงแล้วสามเณรต้องรักคนอื่นๆ และเข้าใจคนอื่นๆ มากที่สุดเป็นคนมีอารมณ์ดีสมดุจ รู้จักควบคุมอารมณ์ความรู้สึกตนเอง บุคลิกภาพการวางตัวทุกอย่าง สิ่งเหล่านี้ต้องการการขัดเกลา

มิตีด้านสติปัญญา หมายถึง สามเณรมีความรู้อย่างลึกซึ้งในด้านปรัชญาเพื่อเข้าใจ เข้าถึงความจริง มีหลักคิด มีเหตุผล มีการตัดสินใจที่ถูกต้องเที่ยงตรง มีศาสตร์และศิลป์ทางด้านการตัดสินใจและเลือกจริยธรรมและความจริงเสมอ สามเณรต้องเรียนรู้เทววิทยา เพื่อรู้จักพระเจ้าอย่างลึกซึ้งที่สุด เชื่อในพระเจ้า โดยทาง พระวาจา เทววิทยาและการศึกษาในด้านนี้มากที่สุด

มิติด้านชีวิตจิต หมายถึง สามเณรต้องมีชีวิตจิตสนิทกับพระเจ้า ต้องรักการภาวนามีสมาธิในการภาวนา และเรียนรู้วิธีการภาวนา เรียนรู้การอบรมตนเองให้รักพระเจ้าอย่างลึกซึ้งที่สุด รักจนกระทั่งกลายเป็นความประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกมา สามเณรมีความศรัทธา มีความศักดิ์สิทธิ์ และรักพระเจ้าเสมอ ชีวิตจิตต้องเปี่ยมด้วย “พระเจ้า” พิศเพ่งพระเจ้าเป็นศูนย์กลางของชีวิต

มิติด้านการอภิบาล หมายถึง สามเณรต้องฝึกงานและจิตตารมณ์ ความรัก ความเอาใจใส่ สัตบุรุษอย่างจริงจัง รักพี่น้องทุกคน โดยเฉพาะคนที่อ่อนแอฝ่ายวิญญาณต้องการความรักเมตตา ความรักของพระเจ้าเสมอ คนยากจน คนที่ห่างไกลจากพระเจ้า หลงทางหรือเดินทางผิด สามเณรต้องเป็น “นายชุมพาบาลที่ดี” ต้องได้รับการฝึกฝนให้คิด ให้ดำเนินชีวิตเหมือนพระเยซูเจ้าให้มากที่สุด

สามเณรแสงธรรม หมายถึง คริสตชนเพศชาย ผู้ที่เตรียมตัวเป็นพระสงฆ์ของศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก เป็นผู้ที่กำลังได้รับการอบรมทางชีวิตอย่างเหมาะสม และได้รับการฝึกฝนหน้าที่ต่างๆ ของสงฆ์ ที่สามเณรลัยแสงธรรม

สามเณรลัยแสงธรรม หมายถึง สถาบันอบรมทางคริสตศาสนา ที่ให้การฝึกฝนอบรมแก่สามเณร ที่เข้ารับการฝึกฝนอบรมเพื่อเป็นบาทหลวง

วิธีการดำเนินการ

ประเภทของงานวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 ฉบับ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง 0.66 – 1.00 แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยอธิบายทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัย การขอรับการสัมภาษณ์ และขออนุญาตในการสัมภาษณ์ โดยมีการขออนุญาต จดบันทึก และ/หรือ บันทึกเสียง แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาตรวจทานความครบถ้วน วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาเรียบเรียง สรุป เป็นรายงานผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร จากการศึกษาพบว่า คุณธรรมที่สามเณรได้รับการเสริมสร้างจากการร่วมพิธีกรรมทำวัตร นั้น ได้แก่ คุณธรรมทางเทววิทยา คือ คุณธรรมความเชื่อ ความหวัง และความรัก รวมไปถึงคุณธรรมอื่นๆ คือ คุณธรรมความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสุภาพอ่อนตน ความรอบคอบ ความยุติธรรม การรู้จักประมาณตนและความเสมอต้นเสมอปลาย

คุณธรรมความเชื่อ สามเณรให้ความสำคัญกับคุณธรรมความเชื่อเป็นอย่างมาก เพราะว่าการที่สามเณรนั้นได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตรในทุกๆ วัน ทำให้สามเณรรู้สึกว่าได้ใกล้ชิดกับพระเจ้า มีเวลาสรรเสริญพระเจ้า โมทนาคุณพระเจ้า ขอโทษและวอนขอพระเจ้า ในบทสวดต่างๆ ในพิธีกรรมทำวัตรเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อของสามเณรได้ลึกซึ้ง เป็นการตอกย้ำให้สามเณรได้เล็งเห็นถึงความเชื่อที่มั่นคงที่มีต่อพระเจ้าผ่านการสวดภาวนาในบทสวดต่างๆ คุณธรรมความเชื่อจึงมีความเด่นชัดมากในตัวของสามเณรที่มีความตั้งใจในการร่วมพิธีกรรมทำวัตร เพราะการได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตรโดยเฉพาะในบทสวดจะเป็นเครื่องมือให้สามเณรนั้นมีชีวิตที่มั่นคงและเป็นแบบอย่างด้านความเชื่อให้กับบุคคลรอบข้างได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ หนังสือคำสอนพระศาสนจักร (CCC) ข้อ 1815 ที่กล่าวว่า พระพรความเชื่อคงอยู่ในผู้ที่ไม่ได้ทำบาปต่อความเชื่อนั้น แต่ทว่า “ความเชื่อที่ไม่มีการกระทำก็ย่อมตายแล้ว” (ยก:2-26)

คุณธรรมความหวัง พระเจ้าเป็นความหวังให้แก่ทุกคนที่เชื่อในพระเจ้า และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นความหวังแก่สามเณรที่ร่วมพิธีกรรมทำวัตรเสมอ แม้ว่าในบางครั้งบางเวลาสามเณรจะมีความเบื่อหน่าย มีอุปสรรคเข้ามาในชีวิต ทำให้ชีวิตสามเณรถอยออกห่างจากพระเจ้า แต่เมื่อได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตร ในการร่วมพิธีกรรมทำวัตร จึงได้สะท้อนและได้รับรู้ถึงความรู้สึกส่วนตัวสามเณรได้รับคุณธรรมความหวังเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในบทสวด การมีความหวังในพระเจ้า ทำให้สามเณรหวังในสิ่งที่พระเจ้าสอน นั่นคือการได้พบกับพระเจ้าอีกครั้งในสวรรค์ การได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตรจึงทำให้สามเณรมีความหวังมากยิ่งขึ้น แน่นนอนว่าการร่วมพิธีกรรมทำวัตรในภาคสวดเป็นประจำ ได้เปลี่ยนแปลงชีวิตของสามเณรคือการไว้วางใจในพระเจ้า และการอยู่ในสันติสุขในพระเจ้า คุณธรรมความหวังที่ปรากฏในการร่วมพิธีกรรมทำวัตรซึ่งสอดคล้องกับบทเพลงสวดที่ 62 ข้อที่ 5-6 ที่กล่าวว่า “จิตใจข้าพเจ้าพักผ่อนในพระเจ้าเท่านั้น ความหวังของข้าพเจ้ามาจากพระองค์ พระองค์ทรงเป็นหลักศิลาและทรงเป็นความรอดพ้นของข้าพเจ้า ทรงเป็นที่มั่นป้องกันข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่หวั่นไหว”

คุณธรรมความรัก ในการร่วมพิธีกรรมทำวัตรได้สะท้อนให้สามเณรนั้นได้สัมผัสถึงความรักของพระเจ้าผ่านทาง การช่วยเหลือของพระเจ้าที่คอยช่วยเหลือประชากรของพระองค์ผ่านทางบุคคลต่างๆ ที่พระเจ้าทรงส่งมาผ่านทางข้อเขียนต่างๆ และปรากฏอยู่ในบทสวดดี พระเจ้าทรงเป็นความรักที่แท้จริง เป็นแบบอย่างในเรื่องของความรักให้แก่สามเณร การร่วมพิธีกรรมทำวัตรจึงสัมผัสได้ถึงความรักและความเมตตาต่อพระเจ้า ผ่านทางบทเพลงสวดดี ในบทสวดดีสามเณรได้พบว่าประชากรของเจ้ามีใจแข็งกระด้าง ไม่เชื่อฟังพระเจ้า แต่พระเจ้า ก็ยังทรงช่วยเหลือเสมอ ทรงเมตตาในบทสวดดีที่สามเณรได้สวดนั้น ส่วนใหญ่เน้นถึงเรื่องความรักของพระเจ้า เป็นประวัติศาสตร์แห่งความรอด เป็นเรื่องความรักที่พระเจ้ามี่ต่อมนุษย์ สามเณรได้รับรู้ว่พระเจ้ามีความรักต่อมนุษย์ และต้องการให้มนุษย์มีความรักต่อกัน ให้มีประสบการณ์ความรักว่าพระเจ้าช่วยเหลือสามเณรเหมือนที่พระเจ้าช่วยเหลือประชากรของพระองค์ พิธีกรรมทำวัตรโดยเฉพาะในบทสวดดีอาจจะไม่ได้เน้นการมีความรักในมุมมองของมนุษย์มากนัก แต่จะเน้นถึงความรักที่พระมีต่อเรามนุษย์ โดยผ่านทางประวัติศาสตร์แห่งความรอดและเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระเจ้าทรงมีความเมตตา ทรงมีความรัก และทรงให้อภัยการที่สามเณรได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตรอย่างจริงจังและตั้งใจ ไตร่ตรองสิ่งที่เกิดขึ้นคือ มนุษย์เป็นพระฉายาลักษณ์ของพระเจ้า ดังนั้นสามเณรก็ต้องมีความรักให้เหมือนกับภาพลักษณ์ที่พระเจ้าสร้างมา กล่าวคือ สามเณรก็ต้องรักเพื่อนมนุษย์เหมือนที่พระเจ้ารักตัวสามเณร ถ้าสามเณรร่วมพิธีกรรมทำวัตรอย่างสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนถึง ความเชื่อในการดำเนินชีวิตแต่ละวันสะท้อนถึงความหวัง และในความรักต่อผู้อื่นในตัวของสามเณรเสมอ ซึ่งสอดคล้องในหนังสือคำสอนพระศาสนจักร (CCC) ข้อที่ 1828 ที่กล่าวว่า ความรักเป็นรูปแบบของคุณธรรมทั้งหลาย รวมคุณธรรมต่างๆ ไว้ และจัดให้มีความสัมพันธ์กัน มีจุดมุ่งหมายและเป็นบ่อเกิดของการเป็นคริสตชนที่จะต้องปฏิบัติคุณธรรมนี้ การดำเนินชีวิตตามศีลธรรมที่ได้รับจากแรงบันดาลใจจากความรัก ทำให้คริสตชนมีอิสระทางจิตใจของบรรดาบุตรของพระเจ้า เขาจะอยู่ต่อหน้าพระเจ้าไม่ใช่ในฐานะผู้รับใช้เยี่ยงทาส แต่เขาจะเหมือนกับบุตรที่ตอบสนองความรักของพระองค์ผู้ทรงรักเราก่อน

นอกจากคุณธรรมทางเทววิทยาแล้ว การเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร ยังช่วยให้สามเณรยังได้รับคุณธรรมต่างๆ คือคุณธรรมความซื่อสัตย์ เพราะพิธีกรรมทำวัตรในแต่ละช่วงเวลาของสามเณรล้วนเรียกร้องให้สามเณร เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรตรงตามเวลาที่กำหนดอย่างชัดเจน สามเณรจึงมีความซื่อสัตย์กับตนเองอย่างมากในการร่วมพิธีกรรมทำวัตร โดยเฉพาะการร่วมพิธีกรรมทำวัตรที่ไม่มี

ตารางเวลาบังคับ คุณธรรมความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สามเณรได้รับต่อเนื่องจากความซื่อสัตย์
พิธีกรรมทำวัตรในแต่ละช่วงเรียกร้องให้สอดคล้องตามเวลาที่กำหนด ยังเป็นการฝึกความรับผิดชอบ
ต่อการภาวนา นอกจากนั้นสามเณรยังได้รับคุณธรรมความสุภาพอ่อนน้อมที่ได้จากการร่วมพิธีกรรม
ทำวัตร สามเณรมีความนอบน้อมต่อข้อกำหนดของพระศาสนจักรและยังเป็นการแสดงถึงความรับ
ผิดชอบต่อหน้าที่ของสามเณรในการสวดภาวนาเพื่อสัตบุรุษ การร่วมพิธีกรรมทำวัตรยังเสริมสร้าง
และยังเตือนสติสามเณรถึงความอ่อนน้อมที่สามเณรได้สัมผัสถึงพระเมตตาของพระเจ้าผ่านทาง
การร่วมพิธีกรรมทำวัตรในบทสวดต่างๆ ในการร่วมพิธีกรรมทำวัตรของสามเณรเหล่านี้ จึงทำให้เกิด
พฤติกรรม การปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลายของสามเณรอีกด้วย บางครั้งการสวดอาจเป็นเพราะ
เป็นกิจวัตรประจำวัน ที่ต้องปฏิบัติแต่ความเสมอต้นเสมอปลาย เรียกร้องให้สามเณรสวดตรงตาม
เวลาที่สามเณรล้ายได้กำหนด การร่วมพิธีกรรมทำวัตรยังทำให้สามเณรมีสติอยู่กับปัจจุบันเสมอ
ต้องมีความรอบคอบในการอ่าน มีสมาธิ รอบคอบต่อสิ่งต่างๆ ที่จะทำการร่วมพิธีกรรมทำวัตรถือว่าเป็น
เป็นการภาวนาที่เป็นทางการและเป็นข้อเรียกร้อง จากพระศาสนจักรให้สามเณรได้ฝึกฝนตนเพื่อ
เตรียมตนเป็นผู้อภิบาล ดังนั้นสามเณรมีความกล้าที่จะก้าวออกจากความสบายส่วนตัวเพื่อร่วมสวด
ภาวนากับพระศาสนจักรและเพื่อมวลสัตบุรุษ ผู้ที่เตรียมตัวเป็นบาทหลวงที่พร้อมรักษาความ
ยุติธรรม ดังนั้นสามเณรจะคอยช่วยเสริมสร้างความยุติธรรมให้กับเพื่อนสามเณรในการใช้ชีวิตใน
สามเณรล้ายอีกด้วย การรู้จักประมาณตนเองในทางที่เหมาะสมที่ควรเสริมสร้างการให้อภัย มีแต่
สันติสุข ในชีวิตและส่งผลให้ชีวิตของสามเณรมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน สละตนเองรู้จักที่จะอดทน
และควบคุมอารมณ์กับความทุกข์ยากต่างๆ ในชีวิต แน่แน่นอนว่าคุณธรรมที่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร
ไม่ว่าจะเป็นบาทหลวง นักบวช หรือบรรดาสามเณรผู้ที่เตรียมตัวเป็นบาทหลวงจะได้นั้น คือ ความ
เชื่อ ความหวัง และความรัก และพวกเขาอาจจะได้รับคุณธรรมอื่นๆ ด้วย เมื่อผู้สวดทำวัตรทุกวัน
ใกล้ชิดกับพระเจ้าของพระเจ้าผ่านทางสวดทำวัตร คุณธรรมเหล่านี้จะปรากฏในตัวของเขา
อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นการเข้าร่วมพิธีกรรม ทำวัตรจึงมีคุณค่าอย่างยิ่งในชีวิตของการ
เป็นบาทหลวง หรือสามเณรผู้ที่เตรียมตัวเป็นบาทหลวง และใน Ratio Fundamentalis
Institutionis Sacerdotalis เอกสารระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์ ข้อที่ 105 (ศูนย์ส่งเสริม
และพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม, 2564) ได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตการภาวนาของผู้ที่เตรียม
ตัวเป็นพระสงฆ์ต้องไม่ขาดการสวดทำวัตร ซึ่งเป็น “โรงเรียนแห่งการภาวนา” ที่แท้จริงสำหรับ
สามเณรด้วย เมื่อสามเณรได้คุ้นเคยกับการสวดภาวนาที่ละเล็กทีละน้อยผ่านการสวดทำวัตร
สามเณรจะได้ลิ้มรสความมั่งคั่งและความงามของการภาวนานี้

ตอนที่ 2 ผลการนำคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามมติการอบรม 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านความเป็นมนุษย์ สามเณรได้นำคุณธรรมที่ได้รับการเสริมสร้างนั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในด้านมติการเป็นมนุษย์ คือ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ให้การอบรม และในหน้าที่ต่างๆ ได้ดีขึ้น จากการร่วมพิธีกรรมทำวัตรอย่างสม่ำเสมอของสามเณร สามเณรได้ฝึกฝนให้รู้จักควบคุมตนเอง ควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ดีมากขึ้น มีความเป็นผู้ใหญ่ มีวุฒิภาวะในการจัดการเวลาส่วนตัว พัฒนาบุคลิกภาพไปในทางที่ดี และนำคุณธรรมจากการที่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรมาเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในชีวิตหมู่คณะ สร้างระเบียบวินัยให้กับตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ซื่อสัตย์ต่อพระเจ้าและเพื่อนพี่น้อง รวมถึงความสุภาพต่อพระเจ้าต่อผู้ให้การอบรม สอดคล้องกับเอกสารระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์ (2564) ที่ระบุว่า สามเณรลัยเณรแสงธรรมเน้นการให้อิสราภาพ เพื่อช่วยให้สามเณรได้รับผิดชอบต่อตนเอง ระเบียบวินัย ตารางเวลาไว้เพื่อฝึกให้รู้จักบังคับตนเอง มีการฝึกฝนการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกจิตตารมณ์ความรัก การเสียสละและรู้จักรับผิดชอบร่วมกัน มีการแบ่งกลุ่มเพื่อรับผิดชอบเรื่องต่างๆ ในสามเณรลัย

2.2 ด้านชีวิตจิต สามเณรได้นำคุณธรรมที่ได้รับการเสริมสร้างจากการที่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรมาส่งเสริมด้านชีวิตจิตด้วยการมีความสนิทสัมพันธ์กับพระเจ้ามากขึ้นโดยเฉพาะการสวดภาวนาส่วนตัว สามเณรการมีความสนิทสัมพันธ์กับพระเจ้าผ่านทางกรรำพึงไตร่ตรองในบทสวดต่างๆ การนำคุณธรรมที่ได้จากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรของสามเณรได้ส่งเสริมให้สามเณรมีความรักในการภาวนา สามารถที่อบรมตนเองให้มีความรักความศรัทธาต่อพระเจ้ามากขึ้น การร่วมพิธีกรรมทำวัตรซึ่งจะทำให้สามเณรมีความเชื่อ ความหวังและความรัก ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์ (2564) ที่ระบุว่า ด้านชีวิตจิตมีจุดมุ่งหมายเพื่อหล่อเลี้ยงและสนับสนุนความสนิทสัมพันธ์กับพระเจ้าและกับพี่น้องชายหญิง สามเณรลัยเณรให้เวลาและโอกาสสำหรับสามเณรในการพัฒนาชีวิตฝ่ายจิต โดยปฏิบัติศาสนกิจ การรำพึง การภาวนา การร่วมพิธีมิสซา การเข้าเฝ้าส่วนรวมและในกลุ่มย่อย ชีวิตฝ่ายจิตเป็นการเสริมสร้างสภาพจิตใจให้นุ่มนวลตามธรรมชาติ อยู่ในเส้นทางที่จะทำตามการตัดสินใจกระทำทุกอย่างตามแสงสว่างแห่งพระวรสาร และตามแบบอย่างของพระคริสตเจ้า

2.3 ด้านสติปัญญา สามเณรได้นำคุณธรรมที่ได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรม ทำวัตรมาใช้ในชีวิตประจำวันในเรื่องของการใช้เหตุและผล การคิดวิเคราะห์มากขึ้น สามเณรมีวินัยที่เที่ยงตรงในตนเอง การร่วมพิธีกรรมทำวัตรที่มีการรำพึงพระวาจา การอ่านบทอ่าน หรือบทราพึงในพิธีกรรมทำวัตร สามเณรได้ความรู้ในเรื่องของปรัชญาเพื่อให้เข้าใจได้ลึกซึ้งมากขึ้น เมื่อสามเณรได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตรก็ต้องใช้ความรู้ทั้งทางปรัชญาและทางเทววิทยาในการช่วยรำพึง และยังสามารถนำสามเณรเป็นแบบอย่างของการเป็นผู้แบ่งปันให้ความรู้ผู้อื่น โดยการนำพระวาจาของพระเจ้ามาสอนบุคคลที่ยังไม่รู้จักพระเจ้าโดยให้ความเชื่อเข้ามาสู่ภาคปฏิบัติและที่สำคัญสามเณรได้เรียนรู้ถึงความหมายของเพลงสดุดีเมื่อสามเณรได้สวดภาวนาก็จะทำให้สามเณรได้รู้ถึงความหมายของบทสดุดีต่างๆ ได้ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์ (2564) ที่ระบุว่า การอบรมด้านสติปัญญามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามเณรมีความรู้ความสามารถที่ลึกซึ้งด้านปรัชญาและเทววิทยา รวมทั้งการเตรียมตัวด้านวัฒนธรรมอย่างกว้างๆ เพียงพอให้สามเณรประกาศพระวรสารแก่ผู้คนได้อย่างน่าเชื่อถือและเข้าใจได้ สามเณรต้องเตรียมตัวอย่างใส่ใจและขยันขันแข็ง ด้วยการเพิ่มพูนความรู้ด้านปรัชญาและเทววิทยา พร้อมกับพื้นฐานที่ดีเพื่อนำสู่วิชากฎหมายพระศาสนจักร สังคมศาสตร์ และประวัติศาสตร์

2.4 ด้านการอภิบาล สามเณรได้นำคุณธรรมที่ได้รับการเสริมสร้างจากการที่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรมาใช้โดยการภาวนาเพื่อผู้อื่น อุทิศตนเพื่อผู้อื่น มีความรักต่อผู้อื่น พิธีกรรมทำวัตรจึงช่วยให้สามเณรมีจิตตารมณ์แห่งผู้อภิบาลตามแบบอย่างของพระเยซูเจ้า นั่นคือการรักและรับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์ (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม, 2564) ที่ระบุว่า การอบรมผู้ที่เตรียมตัวเป็นพระสงฆ์จะต้องเปี่ยมล้นไปด้วยจิตตารมณ์ของผู้อภิบาลตามภาพลักษณ์ของพระคริสตเจ้าการอบรมนี้จะทำให้สามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจ รวมทั้งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรักต่อทุกคนโดยเฉพาะคนยากจนและความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อพระอาณาจักร ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของศาสนบริการ มิตงานอภิบาลและแพร่ธรรมจึงเป็นเป้าหมายของการอบรมที่มุ่งสร้างเสริมคุณลักษณะต่างๆ ของตนเองเพื่อมุ่งไปยังงานอภิบาลและแพร่ธรรม เพื่อรัก เข้าใจ และเป็นหนึ่งเดียวกับประชากรของพระเจ้า ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบถึง คุณธรรมทางเทววิทยาที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรม ทำวัตรในภาคสดุดี และผลการนำคุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามมติการอบรม 4 ด้าน ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สามเณรลัยแสงธรรม หรือองค์กรสังคมพล/สังคมพลต้นสังกัดของสามเณรแสงธรรมสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการอบรมหรือการส่งเสริมสามเณรให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของพิธีกรรมทำวัตรและการเสริมสร้างคุณธรรมต่างๆ ให้กับสามเณรแสงธรรมได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. สามเณรทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร มีความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความเสมอต้นเสมอปลายในการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร อย่างน้อยตามวันเวลา ที่สามเณรลัยกำหนดและเพิ่มพูนความตั้งใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรให้มากยิ่งขึ้น ควรให้สามเณร มีการไตร่ตรองและจดบันทึกข้อคิดหรือสิ่งที่ได้ในการร่วมพิธีกรรมทำวัตรในแต่ละวัน และนำมาแบ่งปันกับสมาชิกในชั้นปีในช่วงเวลาหลังสวดคำ
2. สามเณรลัยแสงธรรม ควรสร้างความเข้าใจและให้สามเณรตระหนักถึงคุณค่า และความหมาย ของการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรให้มากยิ่งขึ้น โดยการจัดเวลาช่วงการอบรมชีวิตจิต เดือนละ 1 ครั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการร่วมพิธีกรรมทำวัตรให้สามเณรโดยเจาะลึกที่ตัวบทสดุดีในเทศกาลต่างๆ
3. สามเณรลัยแสงธรรม ควรประสานกับวิทยาลัยแสงธรรมในเรื่องของการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการตีความพระคัมภีร์ พระวรสารให้ดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้สามเณรมีความสามารถ ในการตีความบทสดุดีหรือบทอื่นๆ ในหนังสือพิธีกรรมทำวัตรได้เข้าใจลึกซึ้งมากขึ้น ก็จะช่วยช่วยให้สามเณร ได้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการเพิ่มพูนคุณธรรม ความเชื่อ ความหวัง และความรัก รวมทั้งคุณธรรมอื่นๆ ได้แก่ คุณธรรมความซื่อสัตย์ ความรอบคอบ ความเสมอต้นเสมอปลาย และอื่นๆ มากยิ่งขึ้นด้วย
4. สามเณรลัยแสงธรรม ควรมีการจัดเวลาให้สามเณรสวดทำวัตรนอกอาคารสถานที่ เพื่อให้สามเณรไม่เกิดความเบื่อหน่ายและจะได้มีบรรยากาศที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพราะการมีบรรยากาศถ่ายเทที่ดีไม่อยู่ในตัวอาคารมากเกินไป อาจจะส่งผลให้สามเณรมีความตั้งใจและอยากร่วมทำวัตรมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่ส่งผลให้สามเณรนั้นได้เข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สามเณรได้ร่วมพิธีกรรมทำวัตรอย่างดี บรรลุถึงเป้าหมายสำคัญของการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตรมากยิ่งขึ้นไป และยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางกรอบของสามเณรลัย ในการพัฒนาชีวิตจิตให้กับสามเณรต่อไป

2. ควรศึกษากรอบโดยเฉพาะด้านชีวิตจิตของสามเณรอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สามเณรลัย/สำนัก ฝึกธรรมของแต่ละสังฆมณฑล (บ้านเณรเล็ก) สามเณรลัยพระวิสุทธิวงศ์ (บ้านเณรกลาง) และสามเณรลัยแสงธรรม (บ้านเณรใหญ่) ว่ามีความสอดคล้องกันมากเพียงใดโดยเฉพาะการร่วมพิธีกรรมทำวัตร เพื่อให้สามเณรนั้นได้ต่อยอดชีวิตจิตตามลำดับขั้นตอน และพัฒนาชีวิตจิตอย่างต่อเนื่อง

รายการอ้างอิง

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคริสตศาสนธรรม. (2019). คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก (Catechism of the Catholic Church) ภาค 2 การประกอบพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมฉลองพระธรรมล้ำลึกปัสกา (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคริสตศาสนธรรม. (2019). ภาค 4 การอธิฐานภาวนาของคริสตชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคริสตศาสนธรรม. (2545). จริยศาสตร์เพื่อชีวิต. วิทยาลัยเซนต์หลุยส์.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพิธีกรรม. (2013). ระลึกถึงวาทกัณฑ์ 2 สังฆธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์. โรงพิมพ์ดอนบอสโก.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อสามเณรลัยและกระแสรัก. (2000). ธรรมนูญการอบรมสามเณรเล็ก ค.ศ. 2000. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- คณะกรรมการที่ด้านกฎหมายพระศาสนจักรภายใต้สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2000). ประมวลกฎหมายพระศาสนจักรบรรพ 2 ประชากรของพระเจ้า. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

คุณธรรมที่สามเณรแสงธรรมได้รับการเสริมสร้างจากการเข้าร่วมพิธีกรรมทำวัตร

- ชาญชัย ประทุมปี. (2561). คุณธรรมความนบนอบเชื่อฟังของพระนางมารีย์ แบบอย่างชีวิตจิตพระสงฆ์. วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม, 10(2), 87-100.
- เชิดชัย เลิศจิตรเลขา, บาทหลวง. (2548). จริยศาสตร์พื้นฐาน. โรงพิมพ์ดอนบอสโก.
- ทัศนัย คมกฤส, บาทหลวง. (2556). สมณกฤษฎีกาเรื่องการอบรมพระสงฆ์ (OPTATAM TOTIUS). วิทยาลัยแสงธรรม.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม. (2564). พระพรแห่งกระแสเรียกการเป็นสงฆ์: เอกสารระบบพื้นฐานการอบรมพระสงฆ์. ปิตินาสิก.
- สำราญ วงศ์เสงี่ยม, บาทหลวง. (2535). พิธีกรรม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 3). วิทยาลัยแสงธรรม.
- หน่วยงานสามเณราลัย สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (1990). คู่มืออภิบาลสำหรับพระสงฆ์ในพระศาสนจักรที่ขึ้นสังกัดต่อกระทรวงเผยแผ่พระวรสารสู่ปวงชน. ม.ป.ท.
- อนุสรณ์ แก้วขจร, บาทหลวง. (2564). พิธีกรรมทำวัตร. วิทยาลัยแสงธรรม.
- Casiaro, J. M. (2005). The Psalms and the song of Solsmon. scepter publishers.
- Cronbach Lee J. (1971). Essentials of psychological testing (4th ed). Harper & Row.
- Titus H.H. (1936). Ethics for Today. American Book.